

(De)mapiranje Dioklecijanove palače.

Istraživačke metode u razumijevanju doživljaja i značenja mesta

Radionica studenata arhitekture s Fakulteta građevinarstva, arhitekture i geodezije (=FGAG) i studenata s Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta, oba pri Sveučilištu u Splitu
18. - 23. svibnja 2015.

Etnografski muzej, Severova ulica 1, Split

Mentorski i organizacijski tim

Hrvoje Bartulović (FGAG), Saša Begović (3LHD, FGAG), Ivo Čović (Politecnico di Milano), Damir Gamulin, di.di., Ivan Jurić (FGAG), Anči Leburić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Odsjek za sociologiju), Iva Raič Stojanović (Institut za povijest umjetnosti), Nelija Rudolfi (Manufaktura, Društvo psihologa Split), Ana Šverko (Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković, FGAG)

Istraživanje i dizajn

Damir Gamulin, di.di.

Istraživanje i produkcija materijala

Pino Gamulin, medijski umjetnik, Anita Karaman, mag. ing. arh., Mirko Menegelo, mag. ing. arh.

Sudionici

Studenti arhitekture: Bruno Bartulović, Marin Bodrožić, Maria Britvić, Paola Franić, Ana Mikulić, Edo Murtić, Ana Mustapić, Ivana Pamuković, Nikolina Prolić

Studenti sociologije: Antonija Bitunjac, Gorana Bulović, Arijana Glibić, Tea Gutović, Christy Koor, Teuta Stipišić

Opis radionice

Tijekom 18. i 19. stoljeća europski su arhitekti, pisci i slikari u sklopu *Grand Toura* – prakse izravnog upoznavanja drugih kultura, koja je predstavljala temelj klasične naobrazbe i formiranja umjetničkog stava i izraza – ostavili zabilježene svoje posjete Dioklecijanovoj palači u Splitu, slikom i riječju. Dioklecijanova palača je predstavljala nezaobilazni fokus *Grand Toura* na istočnoj obali Jadrana.

Analizom crteža i tekstova ustanovljene su ključne točke koje su onodobni putopisci odabrali kao definirajuće za Dioklecijanovu palaču i trajno ih zabilježili u svojim umjetničkim djelima. Oni nisu samo bilježili fizičko stanje spomenika, već i javni život unutar Dioklecijanove palače te osobne impresije i osjećaje tijekom boravka u tom specifičnom prostoru.

Ima li sve ono što je u periodu od 200 godina predstavljalo ključne točke kvalitativnog mapiranja Dioklecijanove palače još uvijek jednako snažno značenje? U kojoj mjeri medij bilježenja prostora utječe na našu percepciju mjesta? Jesu li u međuvremenu neke od tih definirajućih točaka zavrijedile da budu 'de-mapirane' kao formativni elementi današnje slike palače? Jesu li zamijenjene nekim drugim točkama ili ih je moguće i potrebno ponovno učiniti važnima?

Putem tri zadatka -

ispitivanjem percepcije Dioklecijanove palače kroz povijest, tj. čistom percepcijom prostornih činjenica na temelju koje se radi komparacija kroz vrijeme (putem sačuvanih vizualnih i literarnih zapisa o ovom prostoru);

ispitivanjem stupnja prostorne čitljivosti i memorabilnosti Dioklecijanove palače kroz čovjeka i njegov doživljaj prostora, ali i osobnih emocija koje taj prostor provocira;

te promatranjem prostora u kontekstu društva i društvenih zbivanja, odnosno bilježenjem događaja koji nastanjuju njegovu formu;

dobivamo tri dimenzije tog istog prostora koje nam pojedinačno, a nadalje i u međusobnoj sintezi, mogu pružiti bazu za konkretne postupke s ciljem što obuhvatnije spoznaje i definicije Dioklecijanove palače kako u njezinim prostornim, tako i u vremenskim slojevima, te dati mnoštvo informacija za ostvarenje krajnjeg cilja, a to je *(de)mapiranje Dioklecijanove palače u svrhu njezina oživljavanja*.

Metodološki pristup, zadaci i ciljevi

Radionica potiče studente na razvoj istraživačke metodologije, odnosno razvoj novih formata kvalitativne prezentacije prostora putem različitih medija. U tu svrhu se klasičnim kvantitativnim metodama mapiranja (urbana morfologija; komunikacijska mreža; namjena površina; specifičnost vegetacije; povjesna diferencijacija prostora, adekvatnost urbane opreme, itd.), pridružuju kvalitativne metode, novi modeli istraživanja i mapiranja, koji za cilj imaju vrednovanje prostora i doprinos detektiranju problema u prostoru.

Predviđena su tri zadatka kojima će se studenti paralelno baviti tokom radionice:

1. zadatak – percepcije Dioklecijanove palače u doba *Grand Toura* i danas

Studenti ispituju označena ključna mjesta u Dioklecijanovoj palači koja su putopisci redovito bilježili i isticali u svojim slikovnim i tekstualnim zabilješkama u 18. stoljeću s današnjim stanjem. Svaka lokacija se bilježi putem suvremenih medija. Uspoređuju se razlozi i način bilježenja istog prostora nekad i danas.

Ključni pojam: KOMPARACIJA

Osnovni metodološki aspekt u okviru:

_ arhitektonskog pristupa: povjesni – *grandtourovski* - zabilježeni

_ sociološkog pristupa: kulturološki – suvremeni - empirijski

Primjenjene istraživačke metode / instrumenti:

_ arhitektonskog pristupa: kvalitativno mapiranje

_ sociološkog pristupa: kvalitativni intervjuvi (in-depth interviews)

Primjenjeni istraživački procesi: vizualizacija i reprezentacija

Očekivani rezultat: ukazivanje na konkretnе dijelove palače čiji je nekadašnji identitet promijenjen/izgubljen. Isticanje uloge medija bilježenja prostora u percepciji mjesta.

Konačni proizvod: VREMENSKA (TEMPORALNA) MAPA

2. zadatak – doživljajne i emotivne mape Dioklecijanove palače

Nakon zajedničkog definiranja ključnih elemenata iz fizičkog okruženja koji sačinjavaju prostor Dioklecijanove palače, studenti anketiraju sugrađane, ali i mapiraju Dioklecijanovu palaču po sjećanju te uz pomoć upitnika emotivni doživljaj pojedinih dijelova palače definiraju kroz nekoliko dimenzija (mapiranje emocija)

Ključni pojam: DOŽIVLJAJI

Osnovni metodološki aspekt u okviru:

_ arhitektonskog pristupa: manifestni i fizički doživljaj prostora

_ sociološkog pristupa: latentni i emotivni doživljaj prostora

Primjenjene istraživačke metode / instrumenti:

_ arhitektonskog pristupa: mapiranje memorabilnosti prostora

_ sociološkog pristupa: diskurzivna analiza (analiza rasprave, konteksta)

Primjenjeni istraživački procesi: kvalitativna analiza značenja i doživljaja mesta

Očekivani rezultat: ukazivanje na stupanj prostorne čitljivosti palače te na intenzitet i vrstu emocija koje pobuđuju pojedini dijelovi Dioklecijanove palače. Isticanje emocija kao jedne od bitnih varijabli za cijelokupan doživljaj prostora u kojem se krećemo.

Konačni proizvod: MENTALNA (DOŽIVLJAJNA I EMOTIVNA) MAPA

3. zadatak – mapiranje organiziranih manifestacija, spontanih rituala i događaja

Na mapi s označenim lokacijama registriranih godišnjih manifestacija prema godišnjim dobima unutar palače, studenti bilježe lokacije spontanih rituala i događaja u palači koji se skupljaju na jednoj zajedničkoj mapi.

Ključni pojam: INTERAKCIJE (konteksti)

Osnovni metodološki aspekt u okviru:

_arhitektonskog pristupa: prostorni konteksti

_sociološkog pristupa: simbolički konteksti

Primjenjene istraživačke metode / instrumenti:

_arhitektonskog pristupa: bilježenje dostupnih podataka i promatranje sa sudjelovanjem - mapiranje događaja

_sociološkog pristupa: terenska i internet anketa

Primjenjeni istraživački procesi: istraživanje etnologije svakodnevice

Očekivani rezultat: ukazivanje na intenzitet i na nedostatke događaja u različitim dijelovima Dioklecijanove palače te na mogućnosti korištenja. Isticanje događaja kao ključnog elementa života javnog prostora.

Konačni proizvod: ETNOGRAFSKA MAPA

Generalni konačni proizvod: IDENTITETSKA MAPA DIOKLECIJANOVE PALAČE

Mape su po svojim ključnim karakteristikama:

_dinamične (promjenjive u vremenu i prostoru)

_interaktivne (konstruirane kao dijaloške)

_multimedijijske (formirane putem različitih metoda i medijskih pristupa)

_interdisciplinarne (nastale uslijed arhitektonskog, sociološkog, psihologiskog pristupa)

_empirijske (konkretnim terenskim radom percipirane i oblikovane)

_pluralistične (nastale korištenjem višestrukih izvora)

_metodološki artikulirane, sistematicno razvijane i analitički tretirane.

Ključni pojmovi su operacionalizirani unutar niza metodoloških i analitičkih procesa da bi na kraju kao rezultat svakog pojedinog zadatka bila MAPA kao finalni istraživački konstrukt. Tri empirijske mape za cilj imaju konstruiranje one finalne – identitetske mape, koja će služiti kao podloga za budući rad.

Konačni očekivani rezultat: sintezom rezultata svih zadataka stvorio bi se dio ulaznih podataka za sljedeću radionicu u kojoj bi se na temelju ovdje detektiranih problema pokušala ponuditi rješenja.

Radionica je organizirana u sklopu uspostavnog istraživačkog projekta „Dalmatia – a destination of the European Grand Tour in the 18th and the 19th century“ Instituta za povijest umjetnosti, financiranog od Hrvatske zaklade za znanost u suradnji s Fakultetom građevinarstva, arhitekture i geodezije u Splitu.